

Van U is de toekomst: Wat is waarheid?

Meditatie april 2022

Ds. Sara Dondorp

De laatste dagen dwarrelt er steeds een klein zinnetje uit de Johannespassion van Bach door mijn hoofd. "Wass ist Wahrheit", zingt Pilatus. Er zijn maar drie tonen voor nodig. Wat is waarheid? De Russische president verkondigt in zijn toespraken over de situatie in Oekraïne een waarheid waar wij in het westen helemaal niets in herkennen. Hij spreekt over een vredesmissie om een broedervolk te bevrijden van een verdorven regime.... Terwijl wij dagelijks beelden zien van bruto oorlogsgeweld, verschrikkelijke bombardementen en enorme stromen vluchtelingen, weg van hun zogenaamde bevrijders. Wat is waarheid? Het zijn twee werelden die op geen enkele manier op één noemer te brengen zijn.

Misschien komt het hierdoor dat dat zinnetje van Pilatus door mijn hoofd zingt. Toch was ook vóór de inval in Oekraïne het begrip 'waarheid' niet neutraal. Daarbij valt mij op dat juist diegenen die zich met heel veel bombarie erop beroepen de enige juiste waarheid te verkondigen, meestal heel weinig open staan voor feiten die tegen hun visie op de waarheid in druisen.

Wat is waarheid? Op grond van deze uitspraak van Pilatus had ik altijd een lichte sympathie voor hem. Iemand met belangstelling voor filosofie of zingevingsvragen. In de Koptische kerk in Egypte gaat men er van uit dat hij christen is geworden, omdat hij in eerste instantie weigerde Jezus terecht te stellen. Pilatus wordt er als martelaar vereerd. Maar uit historische gegevens over Pilatus komt een ander beeld naar voren. Veel is er niet over deze man bekend, maar het is zeer waarschijnlijk dat hij niet bepaald zachtzinnig was. Bekend was dat hij beledigend tegenover de joodse religie stond en mogelijk heeft hij een opstand van Samaritanen met veel geweld neergeslagen. Een zachtzinnige filosoof was hij hoogstwaarschijnlijk niet.

De evangelist Johannes beschrijft een discussie over koningschap. Jezus en Pilatus praten duidelijk langs elkaar heen. "Bent u koning van de joden?" vraagt Pilatus. Jezus antwoordt: "Mijn koningschap is niet van deze wereldorde" (Joh. 18:36) Oh, maar dan bent u dus toch koning! reageert Pilatus, waarop Jezus antwoordt dat hij naar de wereld is gekomen om van de waarheid te getuigen. Hierop volgt de vraag van Pilatus: "Wat is waarheid?" Dat zou je kunnen interpreteren als een cynische opmerking. Voor Pilatus verwijst het begrip waarheid naar politieke macht, Jezus spreekt over waarachtigheid, een begrip dat te maken heeft met betrouwbaarheid.

Historisch gezien is het misschien de vraag of deze conversatie echt heeft plaatsgevonden. Ook als dat niet zo zou zijn, dan heeft de evangelist hiermee heel scherp weergegeven wat er op het spel staat. Pilatus leeft in een werkelijkheid van macht en geweld. Waarheid is een privilege van de macht. Dat is de wereldorde waar Jezus niets mee te maken wil hebben. Als hij in deze wereldorde koning zou zijn, dan zou hij wel een legertje vechtersbazen meegenomen hebben en teruggevochten hebben. Jezus staat voor een totaal andere werkelijkheid. Daarbij gaat het over waarachtigheid, betrouwbaarheid en loyaliteit. Waarheid is iets dat mensen in het licht zet, iets dat mensen - inclusief eenvoudigen, verdrieten, verstoppen en noem maar op - in hun recht zet als medemensen. Waarheid bij Jezus betekent iets totaal anders dan bij Pilatus. Pasen betekent voor mij dat uiteindelijk Jezus' opvatting van waarheid zal overwinnen.